

inşaat ihale sözleşmelerinde kusurlu ve kusursuz imkânsızlık mücbir sebep halleri

Borç ilişkisinde edimin ifasının imkânsız hale gelmesinde tarafların kusurlu veya kusursuz olmasına göre borçlunun sorumlu olduğu imkânsızlık ve borçlunun sorumlu olmadığı imkânsızlık şeklinde ifade edilmektedir. genel olarak kabul gören görüşe göre, borçlu kendi kusuru ile imkânsızlığın ortaya çıkmasına neden olabileceği gibi, borçlunun kusuru olmadan da imkânsızlık söz konusu olabilir.

TBK m.136'a göre, ifa imkânsızlığı borçlunun kusuru olmaksızın meydana gelmişse, borç sona erecektir. Borçluyu sorumluluktan kurtaran bu tür imkânsızlık, temerrütten önce gerçekleşmiştir ve borçlu temerrüde düştükten sonra ifanın imkânsız hale gelmesinde hiçbir kusuru bulunmasa dahi; TBK m.119 gereği sorumlu olacaktır.

Diğer yandan borcun ifası borçlunun kusuruyla imkânsızlaşmış ise; edimin yerini tazminat borcu alacak, borçlu TBK m.112 uyarınca alacaklının ifa imkânsızlığından ve borcun ifa edilmemiş olmasından doğan zararını ödemekle yükümlü olacaktır.

Kusurlu imkânsızlık nedeniyle borçlunun ödemesi gereken zarar, alacaklının müspet zararıdır. Yani sözleşme kararlaştırıldığı şekilde ifa edilmiş olsaydı, alacaklının malvarlığı nasıl bir duruma dönüşüyse, o hal ile sözleşmenin ifa edilmemesinden dolayı nasıl bir hale geldiyse o hal arasındaki farktır.

Zira borcun ifa edilmemesi sonucu

alacaklı, bazı haklarından yoksun kalmıştır. Bu durumda borç

ilişkisi sona ermeyecek tersine, alacak bir bakıma nitelik değiştirecek ve aynen ifayı talep hakkı imkânsızlık nedeniyle tazminat isteme hakkına dđnüşecektir.

Tazmin yükümlülüğünden bahsedebilmek için de, imkânsızlığın ortaya çıkış zamanına da bakmak gerekmektedir. Bu çerçevede kusurlu veya kusursuz imkânsızlık, sözleşmenin kurulması sırasında başlangıçta veya sonradan ortaya çıkabilmektedir.

Kusursuz sonraki imkânsızlık inşaat hukukunda, yaygın olarak imar halinde sonradan ortaya çıkan elverişsizliklerden kaynaklanmaktadır. Bu durumda tarafların herhangi bir kusuru olmadığından, sorumlulukları da söz konusu olmayacaktır.

borçlu kusursuz olduğunu ispat etmekle yükümlüdür borçlu, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinden birini yerine getirmediği takdirde; alacaklı uğramış olduğu zararın tazmin edilmesini talep edebilecektir. Bu hüküm, borçlunun görevi ihmalde kusuru olmadığı zaman uygulanmaz.

borçlunun yükümlülüğünü ifa edememesi kendi kontrolü dışında bir maniden sebep olmalı, sözleşmenin tamamlanması sırasında kendisinden bu hususu belirtmesi beklenemez olmalı, onu engelleyememeli ve üstesinden gelememelidir.

Bu bağlamda, borçlunun sorumlu olmadığı sonraki imkânsızlık halleri karşımıza çıkmaktadır. Bu imkânsızlık türünün en somut iki örneği mücbir sebep ve beklenmeyen haldir.